

**SLUŽBA
SV. GORAZDOVI,
BISKUPU
NOVÉMU MUČEDNÍKU**

**Obsahuje obě varianty služby:
pro juliánský i gregoriánský kalendář**

Úvodní poznámka

Předkládaná »SLUŽBA« je kolektivním dílem skupiny duchovních obou českých eparchií. V době vzniku to patrně byla krom Gruzínova překladu služby sv. Václavu z mineje r. 1095 – 1097 (*Gruzín, V., Slovanský svatý Václav, Praha 1929*) jediná služba vydaná v češtině a nepochybně je to první původní novodobá česká kompletní hagiolatriká skladba.

Závěrečná redakce »služby« byla vedena snahou, aby vzniklé dílo nebylo jen bohoslužebným nástrojem — pomůckou, protože má sloužit též prostě jen ke čtení. Proto byl text »služby« opatřen poměrně rozsáhlým odkazovým aparátem. Ostatně ani knihy určené výlučně jen k praktickému bohoslužebnému použití leckdy takový odkazový aparát nepostrádají, jako např. díla Parfenia, episkopa Levkijského (*Parfenij, Bogoslužebnaja posledovanija ... prepodobnomu ... otcu ... Ioannu Rylskonu, Sofia 1955, týž autor, Služba na sveti sedmočislenici, Sofia 1958*). Náš odkazový aparát je uveden čísly 1 až 103.

Určité těžkosti bylo nutno zdolávat, aby byl text technicky snadno použitelný pro bohoslužebnou praxi za předpokladu zpěvního podložení melodiemi »Lidového sborníku« sv. vладыky Gorazda. Proto jsou téměř ve všech hymnických textech jednotlivé hudební věty započaty předsazeným řádkem, polovina věty je vyznačena symbolem ♠. První slabika „melodie“ po začátečním recitativu v každé půli hudební věty je podtržena. (Melodie nápěvů jsou v notovém zápisu uvedeny v příloze (*příloha 1*); k těmto „typickým“ či „vzorovým“ zápisům je vztaženo výše zmíněné značení v textu.) Je počítáno i s tím, že by se stichiry na večerní i na jitřní mohly pouze recitovat (číst). V takovém případě je pro verše předcházející stichiráám (tzv. „stíšky“) navržen nápěv „svátečních antifon“ Lidového sborníku, označený v příloze jako »vlastní nápěv« I. Bohorodičné texty z »Lidového sborníku« jsou ve »službě« uvedeny začátečním slovem a odkazem na příslušnou stranu (prvého / druhého vydání) »Lidového sborníku« a případně také na stranu »Velkého sborníku« vydaného v Ladomírové (reprint v r. 1951—53 v Praze). Verše stichir (tzv. „stíšky“) po »Hospodine, k tobě volám...« a na »Chvály...« jsou uvedeny v příloze (*příloha 2*).

V obcích zachovávajících důsledně starý kalendářní styl (tzv. „juliánský kalendář“) připadá památka svatého vладыky Gorazda do posvátečního období svátku *Zesnutí přesvaté Bohorodice*. Tím vznikají ve službě dle starého kalendářního stylu odlišnosti od služby konané dle kalendáře nového. V pravém sloupci je zachycen průběh služby zachycující tyto odlišnosti; ve sloupci levém je uveden text pro far-

nosti užívající nový kalendářní styl (tzv. „gregoriánský“); tam, kde je na stránce text v jediném širokém sloupci — to je většina textu — je bohoslužebný text stejný pro novostylní i pro starostylní obce. Protože služba vedená dle starého kalendáře vyžaduje použití některých hymnů ze svátku *Zesnutí přesvaté Bohorodice*, jak je to naznačeno v jejím textu v pravém sloupci, jsou tyto hymny k příloze k textu »služby« v příloze č. 3.

Svátek svatého vладыky Gorazda, nového mučedníka, můžeme v hierarchii důležitosti svátečních dnů zařadit mezi ty, které jsou v bohoslužebných knihách označeny křížkem (bez půlkruhu), což odpovídá svátku významného místního světce (takto jsou označeny i dny slavných ruských svatých). Dle bohoslužebné ústavy (typikonu) pravoslavné církve to znamená službu s polyjelejem a je-li to vůle představeného, může být i s bděním (kde je chrám zasvěcen tomuto světci, mělo by bdění být každopádně).

Posléze pak datum 4. září není jediným dnem, kdy si památku svatého vладыky Gorazda připomínáme. Svátá srbská církev sestavila ke dni 15./28. června starého stylu službu *Srbských svatých mučedníků*, kteří trpěli od dob knížete Lazara až dodnes. Tuto službu přeložil prot. K. D. Surma do češtiny. Tím bylo umožněno sem připojit z této služby celému sboru mučedníků, v jejichž počtu ctí svátá srbská církev i našeho vладыky mučedníka, alespoň tropar a kondak s notací. Je nasnadě, že obdobně, jako oslaví obce zachovávající důsledně starý styl samostatnou památku našeho světce ve skutečný den jeho umučení (tedy 22. srpna starého stylu), je i na obcích slavících nepohyblivé svátky dle občanského kalendáře, aby souhrnnou památku mučedníků, v jejichž počtu je náš světec zahrnut, slavily současně se starostylní srbskou církví, tedy 28. června občanského kalendáře (*příloha 4*).

V současné době se připravuje překlad celé »služby« do církevní slovanštiny a jen technické potíže znemožnily připojit církevněslovanské znění alespoň troparu a kondaku. (*Napraveno od 3. vyd.*)

Kěž hojné požehnání spočine na pravoslavné církvi v Čechách a na Moravě a svatý Hospodin na přímlyvy vладыky mučedníka Gorazda, biskupa českého a moravsko-slezského, sešle bohatou blahodať a dar Svatého Ducha na svůj věrný lid vzývající Jeho Jméno a světicí památku svatého vладыky – obnovitele cyrilometodějské pravoslavné církve v naší zemi.

*Ke dni 4. září, roku 75. od znovuobnovení cyrilometodějské církve u nás sv. Gorazdem II.
Autoři »služby« a vydavatel (1996 l.p.)*

VEČERNÍ BOHOSLUŽBA

(velká služba s litíjí a bděním)

V levém sloupci je služba dle nového (gregoriánského) kalendářního stylu

Čtvrtého dne měsíce září slavíme památku našeho svatého otce Vavyly, biskupa Velké Antiochie a našeho svatého otce **Gorazda**, biskupa českého a moravskoslezského, nového mučedníka.

Chce-li představený sloužiti bdění, zpívají se stichiry svatého Vavyly na malé večerní.

V pravém sloupci je služba dle starého pravoslavného kalendáře

Dvacátého druhého dne měsíce srpna dle církevního kalendáře (tj. 4. září dle občanského kalendáře) slavíme památku svatého mučedníka Agathonika a druhů jeho a našeho svatého otce **Gorazda**, biskupa českého a moravskoslezského, nového mučedníka. **Posváteční období Zesnutí přesvaté Bohorodice**

Chce-li představený sloužiti bdění, zpívají se stichiry svatého Agathonika a jeho druhů na malé večerní.

Na veliké večerní první antifona první kathismy – »**Blažený muž**«

Stichiry po »Hospodine, k tobě volám«:

Je-li předvečer neděle, následují stichiry „na 10“; nejprve bereme čtyři stichiry nedělní a potom šest stichir svatého. Není-li předvečer neděle, postupujeme, jak je uvedeno níže, beze změn.

Na **8** – hlas 6. (stichirový):

Mučednickou krví jsi roucho své ozdobil, ❖ a tak ses dvojnásobnou září¹⁾ jasně přioděl.

Nyní stojíš společně se svatými anděly před trůnem²⁾ Krále Slávy³⁾; ❖ pros ho tedy, mučedníku, obdařený nejvyšším posvěcením, neustále, aby našim duším daroval ❖ svůj milostiplný pokoj⁴⁾ a milost velikou.

Na **7** – opakuje se táž stichira jako předchozí

Je-li předvečer neděle, následují stichiry „na 10“; nejprve bereme tři stichiry nedělní, poté tři svátku Zesnutí, a potom čtyři stichiry svatému Gorazdu. Není-li předvečer neděle, postupujeme, jak je uvedeno níže, beze změn.

Na **8** – stichiry svátku, zpívané v samotný svátek (»Zesnutí přesvaté Bohorodice«) (viz příloha 3.)

Na **7** – stichiry svátku, zpívané v samotný svátek Zesnutí

Na **6** – stichiry svátku, zpívané v samotný svátek Zesnutí

Na **5** – hlas 6. (stichirový):

Mučednickou krví jsi roucho své ozdobil, ❖ a tak ses dvojnásobnou září¹⁾ jasně přioděl.

Nyní stojíš společně se svatými anděly před trůnem²⁾ Krále Slávy³⁾; ❖ pros ho tedy, mučedníku, obdařený nejvyšším posvěcením, neustále,

1) srv. 1Tim 5,17 2) Mat 5,34, Ž 45,7 3) Ž 24,7-10 4) Iz 26,12, Jan 14,27

Večerní bohoslužba

Na 6 – hlas týž:

Z vůle Nejvyššího jsi byl milostí⁵⁾ svatého Ducha osvícen, ❖ tajemství Boží jsi lidu zvěstoval a hřích pronásledoval,
hříšníky však láskou napravoval, a tak všechny ke Kristu přiváděl; ❖ pros Ho tedy, hlavo posvěcená, bez ustání,
aby duším našim daroval ❖ svůj milostiplný pokoj a milost velikou.

Na 5 – táž stichira

Na 4 – hlas týž:

V Bohu moudrý otče, světiteli a Kristův mučedníku, ❖ tys slovem Boží Pravdy osvěcoval nemoudré a ke spasení je přiváděl,
lidu jsi zvěstoval Světlo, jež zazářilo z Otce. ❖ Pros tedy za nás Krista, Boha našeho, ustavičně,
aby duším našim daroval ❖ svůj milostiplný pokoj a milost velikou.

Na 3 – táž stichira

aby našim duším daroval ❖ svůj milostiplný pokoj⁴⁾ a milost velikou.

Na 4 – hlas týž:

Z vůle Nejvyššího jsi byl milostí⁵⁾ svatého Ducha osvícen, ❖ tajemství Boží jsi lidu zvěstoval a hřích pronásledoval,
hříšníky však láskou napravoval, a tak všechny ke Kristu přiváděl; ❖ pros Ho tedy, hlavo posvěcená, bez ustání,
aby duším našim daroval ❖ svůj milostiplný pokoj a milost velikou.

Na 3 – hlas týž:

V Bohu moudrý otče, světiteli a Kristův mučedníku, ❖ tys slovem Boží Pravdy osvěcoval nemoudré a ke spasení je přiváděl,
lidu jsi zvěstoval Světlo, jež zazářilo z Otce. ❖ Pros tedy za nás Krista, Boha našeho, ustavičně,
aby duším našim daroval ❖ svůj milostiplný pokoj a milost velikou.

Na 2 – hlas 1. (stichirový):

Když jsi vstoupil, otče Gorazde, do krušedolského monastýru, ❖ zcela jsi odložil svou vlastní vůli a ukázal naprostou poslušnost všem⁶⁾.

S radostí jsi týrání a hanu přetrpěl, ba i za ně ses modlil. ❖ My pak se modlíme, pastýři náš, oslavujíce tvou ctihodnou památku:

Pros Hospodina, aby světu pokoj daroval ❖ a duším našim milost velikou.

Na 1 – hlas týž:

Blahoslavená je moravská země, že má tebe, světiteli, otče Gorazde, obnoviteli pravoslavné víry, ❖ okrasu moravské církve, poklad ctnosti a nádobu čistoty,
ochránce pravé moudrosti a útočiště milosti, ❖ nezištného lékaře stížených bolestí, utěšitele v tísních.

Pros Boha, světiteli, otče náš Gorazde, ❖ aby nám, konajícím tvou uctívanou památku, daroval pokoj a milost velikou.

5) srv. Ž 84,12 6) Je míněno mnišské postřizení v krušedolském monastýru 21. 9. 1921; k podmínkám přijetí mnišství patří též slib poslušnosti. Další slova o týrání a haně se týkají doby po vladykově zatčení v r. 1942.

Večerní bohoslužba

»Sláva...« – hlas 6. (stichirový):

Byl jsi dobrotivým a milosrdným pastýřem a následovníkem Kristovým, ❖ až do konce svého pozemského života jsi miloval pastvu, kterou ti Bůh svěřil.

Blažený otče náš Gorazde, rád jsi přijal utrpení, ❖ abys své ovce od pronásledování zachránil.

Mučednickou smrt podstoupil jsi z lásky ke Kristu ❖ a získal milost účasti před trůnem Krále Slávy.

Jeho pros nyní stále za nás, aby od všelikých běd vysvobodil nás, ❖ kteří dnes oslavujeme v tobě působící Kristovu moc a milost velikou.

»I nyní...«

Je-li předvečer neděle zpíváme dogmatik z příslušného hlasu. Není-li předvečer neděle, následuje, jak je uvedeno níže, beze změny.

»**Kdož by nevelebil...**« (dogmatik 6. hlasu – **Dogmatik svátku Zesnutí** («Na rozkaz Gor. sb. str. 146/133; Vel. sb. str. 94) **Boží...**«) (viz příloha 3.)

Vchod, »Světlo tiché...«, Prokimen dne a tři čtení psaná na 13. listopadu

Po prokimeniu následují tyto **3** paremije:

Kněz: Velemoudrost!

Čtec: **Čtení z knihy Přísloví.**

Kněz: Pozor mějme!

Čtec: Památka spravedlivého je spojena s oslavou a požehnání Hospodinovo je na jeho hlavě. Blažený je člověk, který dospěl k moudrosti a smrtelník, který poznal učenost. Kupovat ji je přece lepší než poklady zlata a stříbra. Je dražší než drahé kamení, všechno drahé je jí nedůstojno. Vždyť délka dní a léta života jsou v její pravici; bohatství a sláva zase v její levici. Z jejích úst vychází spravedlnost a na jazyku nosí zákon a milosrdenství. – Děti, mne tehdy poslouchejte, neb říkám vážné věci! Blažený člověk, který zachovává mé cesty; neboť kde já vycházím, tam vychází život, a co chce Hospodin, to je připraveno. Proto vás prosím a kladu svůj hlas před syny lidské, protože já jsem vytvořil moudrost, já jsem vzbudil vůli, učenost a zájem. Má je vůle i rozhodnost, má je učenost a má je i síla. Já miluji ty, kteří mě milují, a kdo mě hledají, nalézají milost, vy, oddaní, rozlišujte vychytralost, nenapravitelní zas nabídněte srdce! A zase mě poslouchejte, neboť řeknu vážné věci a otevřu ústa přímosti. Neboť mé hrdlo si zvyklo na pravdu, lživá ústa jsou však přede mnou odporná. Všechna slova mých úst jsou se spravedlností; není v nich nic zvrhlého ani zvráceného. Všechno správné patří těm, kdo přemýšlejí, prosté zase těm, kdo hledají učenost. Vždyť učím vás pravdě, kéž je vaše naděje v Hospodinu a budete naplněni Duchem.

Kněz: Velemoudrost!

Čtec: **Čtení z knihy Moudrosti Šalamounovy.**

Kněz: Pozor mějme!

Večerní bohoslužba

Čtec: Ústa spravedlivého vydávají moudrost, rty moudrých mužů znají dobré věci. Ústa moudrých se poučují v moudrosti, spravedlnost však je vysvobozuje od smrti. Když skoná spravedlivý muž, nezahyne naděje; vždyť spravedlivý syn se rodí k životu, ze svých skutků vybere ovoce spravedlnosti. Světlo spravedlivých stále svítí a od Hospodina dostanou dobré dary a slávu. Jazyk moudrých vysloví jen dobré a v jejich srdcích spočine moudrost. Hospodin získává hodná srdce, jsou mu příjemní všichni bezúhonní na cestě. Moudrost Hospodinova prosvěcuje tvář vzdělaného. Dotýká se těch, kdo po ní touží, ještě dříve, než ji poznají. Snadno ji uvidí ti, kdo ji milují. Ten, kdo ji hned z rána hledá, neunaví se. Kdo pro ni bdí, bude mít brzy po starosti, neboť sama obchází a hledá ty, kdo jsou ji hodni, zjevuje se jim vlídně na jejich cestách. Zloba nikdy nepřemůže moudrost. Proto jsem rozmlouval s Hospodinem a modlil se k němu a řekl jsem z celého svého srdce: „Bože otců a Hospodine milosrdný, který jsi učinil vše svým slovem a stvořil svou moudrostí člověka, aby vládl nad tvory, kterým jsi dal vznik, a aby spravoval svět ve svatosti a spravedlnosti. Dej mi moudrost, která sídlí u tvého trůnu, a nevylučuj mne ze svých služebníků, neboť jsem tvůj služebník a syn tvé služebnice. Sešli ji s nebes, se svého svatého sídla, s trůnu své slávy, aby byla stále při mně a naučila mě, co je před tebou příjemné, vedla mne k vědění a uchránila mne v tvé slávě. Neboť všechna smýšlení smrtelníků jsou nesmělá a jejich mínění provinilá.“

Kněz: Velemoudrost!

Čtec: **Čtení z knihy Moudrosti Šalamounovy.**

Kněz: Pozor mějme!

Čtec: Lidé mají radost, když je chválen spravedlivý. Jeho památka je přeci nesmrtelná; je to známé Bohu i lidem; jeho duše je milá Hospodinu. Mužové, milujte moudrost a zůstanete na živu! Žádejte ji a nabudete rozhledu. Její začátek je láska a zachovávání Zákona. Važte si moudrosti, abyste na věky kralovali! Sdělím vám a nebudu skrývat před vámi tajemství Boha. Vždyť on je vůdce moudrosti a učitel moudrých a rozumí každé myšlence a počinu; moudrost naučí všemu myšlení. V ní je přece Duch rozvážný a Svatý, zář stále trvajících světla a odraz Boží dobroty. Ta vytváří Boží přátele a proroky. Je krásnější než slunce a všechny stvořené hvězdy, a třebaže přisouzena světlu, byla ještě dřív. Ta zbavuje nemoci ty, kdo po ní touží, a vede na cestu spravedlnosti. Dopřává jim, aby měli svatou mysl, chrání je od lovců a dává jim mohutný vzlet, aby všichni pochopili, že mocnější nade všechno je zbožnost. Zloba nikdy nepřemůže moudrost ani nezapadne u soudu, aby neusvědčila zlé. Smýšlejí nespravedlivě, kdo si řeknou: „Způsobíme násilí spravedlivému, nešetříme jeho svatosti ani se nezastydíme před šedinami vysokého stáří, neboť násilí se nám stane zákonem. Chytneme spravedlivého, poněvadž je nám nepohodlný a staví se proti našim záměrům; vytýká nám, že jsme se odchýlili od Zákona, vyhrožuje nám trestem za naše provinění. Doporučuje, abychom měli Boží smýšlení a sebe nazývá služebníkem Páně. Stal se nám svědkem našich myšlenek, je nám nepohodlný, a tak vidíme, že jeho život není po vůli jiným, jeho cesty směřují jinam. Jsme mu pro smích a vyhýbá se našim cestám jako nečistotám, a zpříjemňuje spravedlivým jejich poslední chvíli. Uvidíme tedy, jsou-li jeho slova pravdivá. Zkusíme, zda se uskuteční. Posměchem a trápením ho zdoláme, abychom poznali jeho laska-

Večerní bohoslužba

vost a vyzkoušeli jeho mírnost. Odsoudíme ho k hroznému smrti, dostane se mu za jeho slova odměny.“ Takto uvažovali, ale zmýlili se, neboť je zaslepila jejich zloba, nechápali Božích tajemství a nepřipustili, že ty jsi jediný Bůh, který má moc nad životem i nad smrtí a který zachraňuje v době utrpení a vysvobozuje od každého zla. Bůh je slitovný a milostivý, dává svým svatým milost a svou paži, staví se na odpor pyšným.

Na velké večerní: Vroucí ektenie; pak »Dejž, Hospodine...«; prosebná ektenie; po požehnání a sklánění hlav následuje po ohlase »Budiž moc Království tvého...« litije.

Na litiji stichiry – hlas 2. (stichirový):

V Bohu moudrý a blažený otče náš Gorazde, který jsi prolil svou krev z lásky ke Kristu, ❖ pohrdl marností světa a věčnou účast v slávě Boží jsi získal, pros nyní neustále za nás milostivého Boha, ❖ aby duším našim daroval svůj milostiplný pokoj a milost velikou.

Hlas týž:

Povolán ke světitelské službě Kristem, archijerejem archijerejů,⁷⁾ ❖ přinášel jsi dary nekrvavé oběti za tobě svěřený pravoslavný lid,

posléze jsi svou vlastní krví věrnost Kristu osvědčil, ❖ zazářiv v naší vlasti jako Kristův mučedník.

Pros Ho nyní neustále, aby naší zemi pokoj daroval, ❖ bloudící na pravou cestu obrátil, svou milostí a slitovností nás obdařil.

Hlas týž:

Mnohé jsi přivedl ke Kristu, jako svatý Pavel všem jsi byl vším⁸⁾, ❖ posléze ses k zástupům mučedníků připojil, získav k tomu sílu od Krista, archijereje archijerejů.

Pros Ho nyní bez ustání se zástupy svatých mučedníků, ❖ aby duším našim daroval svůj milostiplný pokoj a milost velikou.

»Sláva...« – hlas týž:

Pojďte nyní, věřící, oslavme Kristova světitele, ❖ který vírou v Krista přemohl své mučitele, pohrdl časným žitím a život věčný získal.

Tebe nyní, dobrotivý otče Gorazde, prosíme my, duchovní dítky tvé: ❖ Modli se za nás u Krále Slávy, aby spasil duše naše.

»I nyní...«

»Ó zázraku dosud nebývalý...« (Bohorodičen dle hlasu »Slávy...« Použít Bohorodičen po »I nyní...« ze stichir na stichovně 2. hlasu; Gor. sb. str. 122/110, Vel. sb. str. 60)

Bohorodičen svátku zpívaný v samotný svátek Zesnutí přesv. Bohorodice («Zpívejte lidé...») (viz příloha 3.)

7) srv. Žid 8,1 8) 1Kor 9,22

Večerní bohoslužba

Následuje litijní ektenie; po modlitbě »Vládce mnohomilostivý...« čte čtec stichiry na stichovně (je-li předvečer neděle, čte nejprve stichiry nedělní, a pak pokračuje »Slávou« svátku; jinak ihned čte stichiry na stichovně svátku).

Na stichovně stichiry:

Hlas 8. (stichirový)

Lidé dnes žalmy oslavují památku tvou, otče náš Gorazde, ❖ též i sbory andělské společně s mučedníky se dnes radují,

svatí apoštolé jásají nad tvým mučednictvím, ❖ kterým jsi oslavil Krista, darujícího lidem milost velikou.

Spravedlivý jako palma rozkveté, ❖ jako cedr libánský se rozmnoží.

Hlas týž:

Oblečen v Kristovu zbroj⁹⁾ hořel jsi duchovným ohněm, ❖ když ses proti bezbožnosti postavil a tobě svěřené stádce chránil.

Pros nyní milostivého Boha, dobrotivý otče náš Gorazde, ❖ aby nám naše hříchy odpustil a ve víře nás upevnil.

Sadba v domě Hospodinově ❖ v nádvořích Boha našeho rozkveté.

Hlas týž:

Pojďte nyní, věřící, oslavme památku Kristova světitele, ❖ volejme radostně: Raduj se, stojící¹⁰⁾ nyní před Králem Slávy,

raduj se, jenž jsi byl k archijerejské službě povolán, raduj se, účastníku sboru mučedníků, ❖ raduj se, příklade víry a věrnosti Kristu.

»Sláva...« – hlas týž:

Duchovní dítky, oslavme dnes Kristova světitele, Gorazda, ❖ účastníka sboru mučedníků,

který hořel touhou obětovat se za pastvu svěřenou jemu Kristem, ❖ a tak došel ke Kristu Bohu, Spasiteli duší našich.

»I nyní...«

»Ó Panno nejčistší« (Gor. sb. str. 158 / 145, Vel. sb. str. 112)

Bohorodičen svátku (»Aby nás Ježíš...«) (viz příloha 3.)

Ihned následuje »Nyní propouštíš...« »Trojsvatá píseň« a dále až po »Otče náš«

Po Otčenáši se pomalu zpívá:

Tropar – hlas 4.:

Pravoslavných vůdce a moravské církve obnoviteli, ❖ v Bohu moudrý přední z pastýřů, otče Gorazde,

jenž jsi s radostí trpěl za Pravdu, ❖ pros milostivého Boha, aby spasil duše naše.

9) srv. Efez 6,11 10) Ž 134,1

Večerní bohoslužba

Při žehnání chlebů se tropary zpívají takto:

Tropar světitele mučedníka (*dvakrát*) a »Raduj se, Bohorodice...« (neboli »Zdrávas«) (*jednou*) (Gor. sb. 136/123)

Tropar svátku (»Rodíc, panenství jsi zachovala...«) (*dvakrát*) (viz příloha 3.) a tropar světitele mučedníka (*jednou*)

V předvečer neděle se zpívá »Raduj se, Bohorodice...« (neboli »Zdrávas«) (dvakrát) a pak tropar svatému Gorazdu (jedenkrát). Jinak, viz výše uvedený postup.

Tropary při žehnání chlebů se zpívají bez »Sláva...« »I nyní...«

*Po modlitbě a požehnání chlebů, pšenice, vína a oleje se zazpívá »**Budiž jméno Hospodino blagosloveno...**« (jako v závěru svaté liturgie). Následuje obvyklé dokončení večerní. Je-li slouženo všenoční bdění, po »Budiž jméno Hospodinovo...« a po 33. žalmu (»Blahoslávím Hospodina každého času...«) začíná kněz ihned jitřní ohlasem: „Sláva Svaté Jednobytné Trojici...“*

JITŘNÍ BOHOSLUŽBA

(s polyjelejem)

Po »Bůh jest Hospodin...«

Je-li neděle, zpívá se – dvakrát nedělní tropar z hlasu, pak »Sláva...« a tropar mučedníka, poté »I nyní...« a »Od věků stajené...« Není-li neděle, viz níže uvedený postup:

Tropar mučedníka (*»Pravoslavných vůdce...«*) dvakrát,

»Sláva... I nyní...« – *hlas týž*:

Od věků stajené, ani andělům neznámé tajemství: ❖ tebou, Bohorodice, se pozemšťanům zjevil Bůh, vtěliv se v nesplývajícím sjednocení Božství s lidstvím
a dobrotivě pro nás přijav kříž, jímž vzkřísil prvence stvoření, ❖ spasil od smrti duše naše. (*Vel. sb. str. 78*)

Je-li neděle, zpívá se – dvakrát nedělní tropar z hlasu, pak »Sláva...« a dále je postup stejný, jak je uvedeno níže. Není-li neděle, viz celý níže uvedený postup:

Tropar svátku Zesnutí (*»Rodíc, panenství jsi zachovala...«*) dvakrát (*viz příloha 3.*), »Sláva...« a »**Pravoslavných vůdce...**«, »I nyní...« a tropar svátku

Po prvním stichosloví sedalen – hlas 7. (troparový):

Je-li neděle, pak se mají zpívat sedalny nedělní (i s jejich Bohorodičny)

S velikou láskou k nevděčným lidem přinesl jsi sám sebe v oběť ❖ za svůj národ, světiteli, otče Gorazde.

Svá posvátná roucha jsi ozdobil krví a prokázal lásku k svému národu. ❖ Nad to větší lásku nikdo nemá, než aby duši svou položil za přátele své¹¹⁾.

Nyní pak stoje před Kristem, jemuž jsi sloužil, ❖ pros za nás, kteří s láskou ctíme tvoji památku.

11) J 15,13

Jitřní bohoslužba

»Sláva... I nyní...«

Pro nás ukřižovaného a zmrtvýchvstalého Krista, Boha našeho, který pokořil i moc smrti, ❖ pros bez ustání, Bohorodice, Panno, aby spasil duše naše. (*Vel. sb. str. 104*)

Svátku »Zesnutí přev. Bohorodice« (**»Nejctihodnější sbor...«**) (*viz příloha 3.*)

Po druhém stichosloví sedalen – hlas 4. (troparový):

Zazářil jsi moravské zemi jako záře slunce, ❖ svítíš jasně svým učením celému světu¹²⁾,

ctihodný bohomluvný Gorazde, ❖ světlonosná chloubu mučedníků.

»Sláva... I nyní...«

Strašný div početí a nevýslovný způsob porodu byl poznán při tobě, Čistá, povždy Panenská; ❖ rozum žasne, ohromena je mysl.

Tvá sláva, Bohorodice, ❖ je radostí všech ke spáse duší našich. (*Vel. sb. str. 588*)

Svátku »Zesnutí« (**»V rození tvém...«**) (*viz příloha 3.*)

Polyjelej (**»Chvalte jméno Hospodinovo...«** GS 414/350) **a velebení:**

Velebíme tě, velebíme tě, biskupe mučedníku Gorazde; a uctíváme tvou svatou památku, neb ty se modlíš za nás u Krista, Boha našeho. (*Poprvé zpívá kněz*)

Po polyjeleji sedalen – hlas 4. (troparový):

Tvým utrpením je oslavena moravská církev. ❖ Nový mučedníku biskupe Gorazde, ubitý bezbožnými za víru i národ,

pros Krista za spásu nás, kteří pějeme: ❖ Blahosloven jsi, Vysvoboditeli Bože.

»Sláva... I nyní...«

Vztáhni své přecistě ruce, Matko panenská, záštitu skýtej těm, ❖ kteří v tebe doufají a k tvému Synu volají: Uděl, Kriste, všem své milosti.

Svátku Zesnutí, zpívané v samotný svátek (**»Zapěj, Davide...«**) (*viz příloha 3.*)

12) Gorazdovy zásady zapojení všeho lidu do bohoslužby a používání lidového jazyka byly jedním ze zdrojů, na jejichž základě došlo k liturgické reformě římskokatolické církve na jejím druhém vatikánském koncilu. Jeden z (pozdějších) „koncilních otců“, působící tehdy v duchovní správě, konsultoval včas před koncilním jednáním se svým pravoslavným sousedem duchovním podrobně způsob sloužení české pravoslavné liturgie.

Jitřní bohoslužba

Stupňové 4. hlasu, první antifona (»*Od mladosti mé...*« [Gor. sb. str. 416/352])

Prokimen – hlas 7.¹³⁾:

- ① Čestná před Hospodinem **I** jest smrt svatých jeho.
- ② Čím odplatím se Hospodinu za všechno, co mi prokázal? (Gor. sb. str. 296/258)

Je-li neděle, bere se prokimen nedělní

Po prokimeniu: »Vše, co dýchá, chval Hospodina« atd. (GS 418/352?)

Evangelium: *Lukáš 12,32—40* (začátek 67)

Je-li neděle, čte se nejprve řadové nedělní čtení

Žalm 50. (dle nového číslování: 51.)

»Sláva...«

Na přímluvy svatého mučedníka Gorazda ❖ milostivě očisti množství prohřešení našich.

»I nyní...«

Na přímluvy Bohorodice...

Pak stichira – hlas 6. (stichirový):

Dosáhl jsi veliké víry a podivuhodné trpělivosti i lásky k nepřátelům, ❖ svatý biskupe mučedníku Gorazde.

V krutých zkouškách jsi složil naději na Boha, ❖ v žaláři ses neustále modlil za národ a církev svoji,

Pokorně jsi přijal i mučednický konec života pro Krista, ❖ proto tě zvelebil Kristus na nebesích.

Modli se k Němu za ty, ❖ kteří tě s vírou a láskou uctívají.

Ektenie: »Spasiž, Bože, lid svůj...« »Hospodi, pomiluj« (40 krát) atd.

KÁNON biskupa mučedníka – hlas 8. (troparový):

Je-li neděle, zpívá se nedělní (na 4, křížovo-nedělní – 2, bohorodičný – 2, svatému Gorazdu – 6). **Není-li neděle**, měl by se zpívat kánon bohorodičný (na 6) a svatého Gorazda (na 8); níže je předložena zjednodušená verse – kánon pouze svatému Gorazdu

Je-li neděle, zpívá se nedělní kánon (na 4; svátku – 4, a svatému Gorazdu – 4). **Není-li neděle** měl by se zpívat kánon svátku (na 6) a kánon svatého Gorazda (na 8); níže je předložena zjednodušená verse – kánon pouze svatému Gorazdu (ovšem s kondakem a ikosem svátku)

13) Ž 116,15, Ž 116,12 14) Ex 14,22 15) Ex 15,2 16) Ex 15,13

Jitřní bohoslužba

Píseň 1. — Irmos: (Irm. l. 79 rub)

Když prošli Israelité vodou jako po souši¹⁴⁾ a unikli egyptskému zlu, volali: ❖ Pějme vysvoboditeli¹⁵⁾ a Bohu našemu.

Přípěv: Svatý otče, mučedníku Gorazde, ❖ pros u Boha za nás.

① Nade vše opěvovaný Bože, ❖ jenž jsi svou spravedlností vedl lid, který jsi vysvobodil¹⁶⁾

a řídil kroky svého světce, Gorazda, ❖ nauč nás důstojně opěvovati jeho činy.

② Všemohoucí Bůh, jenž skrze svého proroka Mojžíše ❖ vedl vyvolený lid z egyptského otroctví¹⁷⁾ do zaslíbené země,

přivedl skrze tebe, svatý vladyko, ❖ ty, jež vybral z obyvatel moravské a české země, z otroctví pilátnické tříjazyčnosti¹⁸⁾ ❖ ke svobodě Kristově¹⁹⁾ a pravdě Pravoslaví.

③ Poslové knížete Rostislava vyšli kdysi ❖ z krajiny, v níž byl dvorec tvých rodičů, otče náš Gorazde²⁰⁾,

a našli dobrý zákon ❖ v městě Konstantinově²¹⁾.

Jako tehdy oni, i ty jsi ve svých dnech našel ❖ dobrý zákon Pravoslaví, zářící na všechny strany paprsky pravdy.

»Sláva... I nyní...«

To, co zjevil sen dávnému praotci Jákobu,²²⁾ ❖ na tobě, Bohorodice, se zjevně uskutečnilo:

Nikoliv anděl – vykonavatel příkazů, ❖ ale sám předvěčný Bůh sestoupil a vtělil se z tebe²³⁾.

dej i nám, svým ctitelům, svou lásku mateřskou, ❖ ať s tvou pomocí stoupáme k nebi a tělo oblékneme²⁴⁾ v neporušitelnou Božskou krásu.

Píseň 3. — Irmos: (Irm. l. 82)

Hospodine, svrchovaný tvůrce nebeské báně ❖ a Církve budovatel²⁵⁾,
upevni mne v lásce své, kraji vytoužený, ❖ utvrzení věřících, jediný Lidumile.

① Hospodin, jenž slabého pozvedá ze země, aby ho postavil v kruhu knížat, ❖ a za dědictví mu dává trůn slávy²⁶⁾,

učinil tě, otče Gorazde, pro tvou horlivost ❖ sloupem v chrámě Boha živého²⁷⁾

a postavil tě v blízkosti ❖ světla slávy tváře své.

17) Nu 24,8 **18)** Narážka na spor sv. Konstantina Filosofova – Cyrila s latinskými „biskupy, kněžími a mnichy“ o tom, jakým jazykem smějí být konány bohoslužby (viz Služba na sveti sedmočíslennci, Žitije Konst., ep. Levkijski Parfenij, Sofia 1958, str.47). I v době působení sv. vladyky Gorazda připouštěla římskokatolická církev u nás jako bohoslužebný jazyk jenom latinu. **19)** Ga 5,1 **20)** Zde je míněna obecně celá jižní Morava, nepochybné středisko tehdejší Velké Moravy. **21)** Kníže Rostislav vzkazuje císaři Michailu doslova: Ot vas bo na vsja strany vseгда dobryj zakon ischodit (Služba Ž.K. str. 44). Proto též v poslední větě troparu ...na všechny strany... **22)** Gn 28,12 **23)** L 1,32 L 1,35 **24)** srv. 2K 5,2 **25)** 1S 2,8 (závěr), Mt 16,18 **26)** 1S 2,8 (první část) **27)** Zj 3,12

Jitřní bohoslužba

② Jméno Pavlík, jež náleželo tvému rodu, ❖ určilo povolání, k němuž tě Bůh vyvolil,

neboť se mu zalíbilo ❖ učinit tě v malé znovuzrozené moravské církvi malým Pavlem;

abys, jako to činil svatý Pavel po celém světě, ❖ i ty srozumitelně²⁸⁾ zvěštoval v moravské zemi slávu Vzkříšeného.

③ „Dar Hospodinův“, tak se vykládá apoštolské jméno Matěj, ❖ udělené ti při křtu, jímž jsi byl pohřben s Kristem²⁹⁾.

Z křestní vody jsi vskutku vyšel ❖ jako pravý dar Hospodinův,

neboť jsi byl po celý život činitelem Slova³⁰⁾ ❖ a mnoha lidem jsi ukázal cestu k spasení.

»Sláva... I nyní...«

Ve stínu noci Starého Zákona ❖ byl ohnivý sloup³¹⁾ svědectvím Hospodinovy péče o israelský lid.

Ve světle a dni věku milosti ❖ jsi však ty, Bohorodice, nevývratným sloupem, na němž sám Bůh vtělením Slova ❖ vepsal zápis³²⁾ svědectví své péče o stvoření.

Po 3. písni *malá ektenie* a po ní:

Sedálen – hlas 5. (troparový):

Kondak svátku Zesnutí přesv. Bohorodice (»Hrob ani umrtí...«) a ikos svátku (»Ohrad' moje myšlení...«) (viz příloha 3.)

Aby ses zalíbil tomu, jenž vzdělal svou Církev ❖ na kameni víry v jeho Božství³³⁾

a jenž zbořený chrám svého těla ❖ ve třech dnech znovu vystavěl³⁴⁾

zbudoval jsi ve své eparchii řadu chrámů, ❖ aby v nich byla hlásána Pravda o vtělení Boha Slova³⁵⁾

a věřící v nich byli vzdělávání ❖ ve chrám svatý Pánu³⁶⁾.

28) 1K 14,19 29) Ř 6,4 30) Jk 1,22 31) Ex 13,21 32) Závažné události bývaly zapsány na sloupy. Také žalmy 56. až 60. mají v hebrejštině nápis miktam, v řečtině „stélografia“, v církevní slovanštině „stolpopisanije“; v kralic-kém překladu „zlatý žalm“, v ekumenickém „pamětní zápis“. 33) Mt 16,16 34) J 2,19 35) J 1,14 36) Ef 2,21

Jitřní bohoslužba

»Sláva...«

Sedálen mučedníka – *hlas 5. (troparový):*

Aby ses zalíbil tomu, jenž vzdělal svou
Církev ❖ na kameni víry v jeho
Božství³³⁾
a jenž zbořený chrám svého těla ❖ ve
třech dnech znovu vystavěl³⁴⁾
zbudoval jsi ve své eparchii řadu
chrámů, ❖ aby v nich byla hlásána
Pravda o vtělení Boha Slova³⁵⁾
a věřící v nich byli vzděláváni ❖ ve
chrám svatý Pánu³⁶⁾.

»I nyní...«

»Chrámem i branou« (Gor. sb. str. 140/128;
Vel. sb. str. 86)

Sedálen svátku Zesnutí přesv. Bohorodice (viz
příloha 3.)

Píseň 4. — Irmos: (Irm. l. 83 rub)

Z tvého těla zářily prorokům i apoštolům ❖ paprsky Božství³⁷⁾.
proto volali jejich předáci se zpěvem: ❖ Sláva síle tvé, Pane.

- ① Nalezl jsi vyšší stupeň zření³⁸⁾ světla Spasitelovy Božské slávy ❖ v dogmatech
svaté pravoslavné církve,
zavrhl jsi mylné pochopení ❖ svobody svědomí³⁹⁾
a lidský rozum jsi z temnosti pýchy vnější⁴⁰⁾ ❖ přivedl k niternému světlu moudré
pokory⁴¹⁾.
- ② Jako kdysi svatý Prokop, jenž získal pro sázavské bratrstvo ❖ posvátné knihy ze
starobylého Kijeva⁴²⁾
očekával jsi i ty, svatý vladyko, ❖ z východu světlo spásy;
a proto jsi v mládí putoval ❖ do sídelního města knížete Vladimíra⁴³⁾,
aby ses zbožně poklonil ❖ jeho dávným svatyním.
- ③ Pamětliv slov Spasitele světa: ❖ cožkoli jste učinili jednomu z bratří těchto mých
nejmenších, mně jste učinili⁴⁴⁾,
přijal jsi po ustanovení knězem ❖ službu duchovního v domě bolesti⁴⁵⁾,
abys utěšoval nemocné, ❖ trpící a lidmi pohrdané.

37) Ab 3,4, Mt 17,2 38) „БЖ ВНАКНІА БОСЧОДЖ“ v troparu jedn. bisk. muč. (Velikij sbornik I. č., Ladomirová 1934, str. 208) 39) Navazuje na osobní vítězně vybojovaný vladykův vnitřní zápas. 40) srv. Mt 8,12 41) srv. 1Pt 5,5 42) Tak např. známé Remešské evangelium, domněle psané rukou svatého Prokopa, pocházelo z kijevské písárny. 43) Bylo to o prázdninách 1900 neb 1901. 44) Mt 25,40 45) V léčebném ústavě v Kroměříži v letech 1907 až 1914

Jitřní bohoslužba

»Sláva... I nyní...«

Ne v prorockém předvídání z hory zastíněné houštinami⁴⁶⁾, ❖ ale vpravdě z tebe, keři neshořívající⁴⁷⁾, vzešel Bůh.

Proto tě, Bohorodice, ❖ všichni pozemšťané po zásluze velebíme.

Píseň 5. — Irmos: (Irm. l. 85)

Osvěť nás svými příkazy, Pane, ❖ a svou vzešenou rukou nám uděl svůj pokoj⁴⁸⁾, Lidumile. S prorokem od noci toužila tvá duše po Hospodinu⁴⁹⁾, ❖ neboť ti byly světlem příkazy Boží na zemi⁵⁰⁾.

① V den, kdy všechny slovanské církve ❖ konaly slavnost narození Přesvaté⁵¹⁾, vyznal jsi ve svatém monastýru v Krušedolu ❖ svou touhu po obrazu andělského života⁵²⁾

a umřel jsi světu, ❖ abys byl nadále živ jen Kristu⁵³⁾, svému Spasiteli.

② Při mnišském postřižení ❖ stal se tvým nebeským ochráncem svatý Gorazd, svobodný muž moravské země⁵⁴⁾, ❖ žák a následovník prestolu svatého Metoděje.

③ S jeho jménem vrátila svatá srbská církev moravské zemi⁵⁵⁾, ❖ co od ní kdysi přijala: horlivého učitele pravdy Kristovy.

»Sláva... I nyní...«

Vpravdě duchovní archa svatosti⁵⁶⁾ jsi, čistá Bohorodice, ❖ neboť jsi v sebe pojala zápis nové smlouvy,

ne psaný na kamenných deskách⁵⁷⁾ pro srdce kamenná, ❖ ale pro živou pečeť spásy⁵⁸⁾ nových srdcí⁵⁹⁾.

Píseň 6. — Irmos: (Irm. l. 86 rub)

Jonáše jediného ❖ jsi usídlil v útrobě netvora⁶⁰⁾
Jako jsi onoho zachránil od ponížení, ❖ spasiž i mne spoutaného sítěmi nepřítelů.

① Splnil jsi Bohu více, než jsi slíbil⁶¹⁾, ❖ neboť jsi mučednicky prokázal lásku k Bohu i svému lidu

a duši svou jsi položil ❖ v bohubou oběť za mnohé⁶²⁾.

Proto jsi vzešel z porušení ❖ k Pánu Bohu svému.

46) Ab 3,3 47) Ex 3,2 48) Iz 26,12 49) Iz 26,9 50) Př 6,23 51) 21. září 1921 dle obč. kalendáře (8./21. září je podle starého pravoslavného kalendáře svátek Narození přesvaté Bohorodice) 52) Slova, jimiž žádá uchazeč mnišství o postřižení 53) Ga 2,20 54) Tak zní doslovně výrok sv. Metoděje: „Poněže sej vašeja zemli muž svobod...“ (Služba, Žitije Met. str. 78) 55) Sv. Gorazd je uváděn v počtu pěti předních žáků cyrilometodějských, kteří našli útočiště na Balkáně. Působil posléze v Bolehradě albánském (dnešní Berat v Albánii, kde byly až do konce druhé světové války uctívány jeho neporušené ostatky). Pravoslavná církev v Československu bohužel neuspěla uskutečnit návrat těla tohoto dávného Moravana do vlasti. Pokusy o navázání styků s albánskou církví, podni-

Jitřní bohoslužba

② S bohonosnými otci ve svatých monastýrech Gergetek a Chopovo ❖ jsi se modlil k Bohu⁶³⁾

a ve velkém chrámě města Bělehradu ❖ jsi na sebe vzal poslání apoštola a velekněze⁶⁴⁾,

jež jsi také slavně plnil ❖ až ku prolití krve mučednické.

③ Tvou apoštolskou horlivost ❖ nezastavily vlny oceánu⁶⁵⁾.

vstoupil jsi na loď, ne abys jako Jonáš ve chvíli lidské slabosti ❖ uprchl pryč od Hospodina⁶⁶⁾,

ale abys se zbožnou snahou jako Filip evangelista⁶⁷⁾ ❖ i dalekým pravoslavně zvěstoval slovo Boží.

Proto pak se svatými ❖ nyní se ve slávě raduješ.

»Sláva... I nyní...«

V Efratě našli tě, pastýři a mudrci⁶⁸⁾, ❖ Přčistá, Archo nové smlouvy⁶⁹⁾,

neboť jsi v „Domě chleba“⁷⁰⁾ ❖ porodila Chléb života našeho⁷¹⁾.

Po 6. písni *malá ektenie* a pak:

Je-li neděle, mají se brát následující kondak a ikos z nedělní služby. Není-li neděle, pak viz níže.

Kondak — hlas 2. (troparový):

Uprostřed proudů nejistoty duchovní ❖ setrval jsi v pravdě jako démant tvrdý a svému rodnému národu ❖ zvěstoval jsi cestu spásy, Pravoslaví.

Po bohumilém životě učitele Evangelia, velekněze a pastýře ❖ přijal jsi trpělivě a hrdinně korunu mučednickou od Spasitele Krista.

Mučedníku, světiteli, otče Gorazde, ❖ pros za nás v Království Božím.

Ikos:

Pojďte, zpívejme oslavnou píseň novému mučedníku a takto k němu volejme: Toužebně jsi chtěl, svatý vladyko, shromáždit pod křídly⁷²⁾ svatého Pravoslaví všechny dítky své země a svého jazyka, aby pod ochranou všech svatých, kteří žili

kané od sedmdesátých let prostřednictvím prof. prot. Dra. Milana Sesana a prot. Branko Císaře, byly bezúspěšné. 56) 2Pa 35,3 57) Ex 24,13, Ex 34,1, Dt 10,5 58) srv. Pís 8,6, 1K 9,2 59) Ez 36,26 60) Jn 2,1 61) Jn 2,10 62) Ř 12,1 63) Povýšen na igumena v monastýru Gergetek 22. 9. 1921, archimandritou jmenován téhož dne v monastýru Chopovo. 64) Na biskupa vysvěcen v Bělehradě 25. 9. 1921. 65) Vladykův pobyt v Americe od června 1923 66) Jn 1,3 67) Sk 8,5—6, Sk 8,35—40 68) L 2, 16, Mt 2,11 69) srv. Ž 132,6 70) Jméno Betlém je obvykle překládáno jako „dům chleba“, srv. např. Biblický slovník, A. Novotný, Praha 1956, str. 69 71) J 6,35 72) Mt 23,37 73) L 8,8

Jitřní bohoslužba

od věků, podle vůle Nejvyššího přinášeli Bohu stonásobný plod⁷³⁾. — Nechtěli však; jeden při cestě, jiný na skále, či v trní zasetý⁷⁴⁾. — Nepokládej jim toho za hřích⁷⁵⁾, ale modli se usilovně, aby jim Bůh dal v budoucnu poznání pravdy své.

Píseň 7. — Irmos: (Irm. l. 88)

Židovští mládenci v peci ❖ odvážně přemohli plamen⁷⁶⁾
a přeměnili oheň v rosu, když zpívali: ❖ Blahosloven jsi, Hospodine, Bože na věky.

① Skrže tebe, světče, dávala Boží blahodať ❖ ducha života do kostí suchých⁷⁷⁾,
neboť tvá zbožnost zapalovala plamen⁷⁸⁾ víry ❖ v srdcích, jež tonula ve shnilé vodě
nevíry.

Proto nyní s Ezechielem a Eliášem, Božími proroky, ve slávě vyznáváš: ❖
Blahoslaven jsi, otců i náš Bože.

② Protože jsi chtěl budovat tobě svěřenou církev ❖ jako pevnou budovu Ducha,
dal jsi svým věřícím knihy ❖ jako duchovní stěny pravého chrámu,
aby z nich lid poznával cesty Boží spásy⁷⁹⁾, ❖ dogmata víry⁸⁰⁾ i způsob pravé oslavy
Boha⁸¹⁾,

a mohl s odvahou zpívat: ❖ Blahoslaven jsi, otců i náš Bože.

③ Dřív než promluvil kámen⁸²⁾, ❖ dřív, než sama země vydala jasné svědectví
o výchovní pravoslavnosti ❖ slovanských osvětitelů⁸³⁾,
zvěstoval jsi, veden láskou, ❖ pravdu o jejich poměru k Římu a Cařihradu⁸⁴⁾,
aby věřící povždy vyznávali: ❖ Blahoslaven jsi, otců i náš Bože.

»Sláva... I nyní...«

Pohled zlehčující tajemství archy svědectví ❖ vzal život lidem v krajině
Betsemetské⁸⁵⁾.

Všetečné zlehčování tvých tajemství, Přechistá, ❖ hubí život, jenž spočívá v poznání
Boha z tebe vtěleného⁸⁶⁾.

Nás však, kteří s vírou a láskou tebe uctíváme, ❖ veď do života věčného.

Píseň 8. — Irmos: (Irm. l. 89 rub)

I když zvučela hudba varhan ❖ a nesčíslní lidé se klaněli obrazu v Duře⁸⁷⁾,
tři mládenci se nepodřídili, ❖ opěvovali Hospodina a oslavovali ho po všechny časy.

74) Mt 13,4—7 75) Sk 7,60 76) Dn 3,26 77) srv. Ez 37,10 78) srv. 1K 18,38 79) Biblické dějiny (školní učebnice)
80) Katechismus (školní učebnice, Praha – Hlinsko 1940) 81) Lidový sborník, Praha – Hlinsko 1933, Trebník
aj. 82) srv. L 19,40 83) vykopávky na jižní Moravě, prováděné po 2. světové válce 84) Život sv. Cyrila a Metoděje
a jejich poměr k Římu a Cařihradu, pod pseudonymem P. Malý, Hlinsko 1936. 85) 1S 6,19 86) J 17,3 87) Dn 3,7

Jitřní bohoslužba

① Pevný ve víře jako tři starozákonní mládenci, ❖ neváhal jsi dokazovat prvorozenského právo Pravoslavy ve tvé zemi,

jak proti těm, kdo zkreslili podobu cyrilometodějství, ❖ tak i proti mocným tohoto světa⁸⁸⁾.

Proto tě Bůh povolal ❖ do své věčné slávy,

odkud nás vybízíš: ❖ Opěvujte Hospodina a oslavujte ho po všechny časy.

② V den hrůzy a hněvu, kdy Bůh na čas dopustil, ❖ aby kanec z lesa rozrýval jeho vinice⁸⁹⁾

položil jsi život za své přátele⁹⁰⁾ ❖ i za ty, kdo ti dříve strojili úklady.

Tehdy přikázal Bůh svým andělům: Otevřete brány⁹¹⁾, ❖ ať vstoupí můj nový mučedník.

My pak s vírou voláme: ❖ Opěvejte Hospodina a oslavujte ho po všechny časy.

③ Shlédni s nebeských sídel, vladyko svatý, ❖ a viz, že minul čas dopuštění a vzkvétá země tvého lidu.

Pros však Boha, aby vzkvetlo i tvé posvátné dědictví, ❖ tvoje stádce, tvá církev, modlící se k tobě,

ať celému národu zní její hlas: ❖ opěvejte Hospodina a oslavujte ho po všechny časy.

»Sláva... I nyní...«

Tichým přístavem všech bouří zmítaných ❖ jsi požehnaná Bohorodice.

Dej, ať vedeni tvou milosrdnou rukou ❖ spatříme po dnech zápasů a trápení zářící světlo tváře tvého Syna

a uslyšíme jeho hlas řkoucí: ❖ Pojďte, požehnaní Otce mého⁹²⁾.

Kněz: »Bohorodici a Matku světla v písních zvelebíme...« »Velebiž, duše má...« (GS 424/592)

Píseň 9. — Irmos: (Irm. l. 91 rub)

Zdělil se, kdo jen uslyšel o nevýslovném Božím sestoupení⁹³⁾, ❖ neboť Nejvyšší z vlastní vůle vstoupil v tělo.

Z panenského lůna se stal člověkem, ❖ proto velebíme, věřící, přečistou Bohorodici.

① Jako kdysi prorok Jeremiáš⁹⁴⁾ s bolestí jsi hleděl, ❖ jak od tisíciletí byla tvému lidu vzata církev, zřízená svatými věrosvěsty

a násilím západních sousedů umlčována řeč⁹⁵⁾, ❖ jež měla dle slov apoštola spolu s druhými jazyky⁹⁶⁾ znít k oslavě Boha.

88) Za života nepublikovaná studie o vlivu latinské orientace (srv. v knize Biskup Gorazd – Z díla), Pamětní spis o právním postavení... a další. **89)** Ž 80,14 **90)** J 15,13 **91)** Ž 24,7, Ž 24,9 **92)** Mt 25,34 **93)** srv: L 1,78, Dn 3,49 ap. **94)** Pl 1,16 **95)** srv. pozn. 88 **96)** Ř 14,11

Jitřní bohoslužba

Usiloval jsi vrátit svému lidu prvotní krásu víry, ❖ a proto tě Bůh přijal mezi své vyvolené.

② Z Boží vůle odevzdal jsi duši Bohu ❖ dřív, než jsi dokázal splnit svůj cíl: navrátit svoje stádce po tisíciletém odcizení ❖ do naprosté plnosti pravoslavných řádů⁹⁷⁾.

Tys pracoval a my jsme v tvoji práci vstoupili⁹⁸⁾, ❖ pros Boha neustále, ať učiní tvé ctitele vykonavatel⁹⁹⁾ tvého odkazu.

③ Hle, modlitbu ti přináší církev, ❖ kterou jsi získal prací, úsilím a mučednictvím svým.

Pros Boha, ať dává všem lidem tvé země ❖ poznati pravdu Pravoslaví, jež je spásou všech.

»Sláva... I nyní...«

Místo otců budeš mít syny⁹⁹⁾, ❖ pravil o tobě, Přechistá, prorok David.

Učiň, Milostiplná, svými syny také nás, ❖ kteří pravoslavně uctíváme tebe jako Bohorodici.

Malá ektenie

Světelný – hlas 1. (troparový):

Je-li neděle, pak se první světilen bere nedělní, po »Slávě« svatému Go-razdu, po »I nyní« totéž. Jinak viz níže.

Je-li neděle, pak se první světilen bere nedělní, po »Slávě« svatému Go-razdu, po »I nyní« svátku. Jinak viz níže.

Na úsvitu dne oslavme písňemi biskupa, ❖ který ze tmy skepse a nevěry¹⁰⁰⁾ razil cestu k Božímu světlu

a který za černé noci nepřátelského otroctví ❖ s jistotou čekal úsvit dne svobody¹⁰¹⁾.

»Sláva... I nyní...«

Bohorodice, přijmi hlas prosb našich ❖ a pros, přechistá, neustále, aby shlazen bylo množství hříchů našich.

Světilen svátku Zesnutí přesv. Bohorodice (»**Shromáždili se apoštolé...**«) (viz příloha 3.)

97) Vladykův výrok v bytě předs. sboru starších pražské církevní obce, bratra Lva, dosvědčený otcem archimandritou Andrejem (Kolomackým) 98) J 4,38 99) Ž 45,17 100) Míněna převaha volnomyšlenkářství v době vladykova působení. 101) I za beznadějně situace prvých dvou čtyřicátých let přesvědčoval své okolí o konečné porážce německých zbraní.

Jitřní bohoslužba

»Vše, co dýchá, chval Hospodina« (GS 428/358)

Stichiry na »**Chvály**«:

***Je-li neděle**, pak se nejprve zpívají stichiry z hlasu (4) a pak stichiry svatému Gorazdu (3 + ze stichir na stichovně ve večerní). Po »Sláva...« je evangelijní stichira a po »I nyní...« »Nejblahoslavenější...«*

Stichiry – hlas 4. (stichirový):

Nejprve tři stichiry svátku Zesnutí přesv. Bohorodice (viz příloha 3.), pak následující stichiry světe:

Ač mučen krutými ranami a utrpením, biskupe mučedníku, svatý Gorazde, ❖ nezřekl ses pravého života¹⁰²⁾ — našeho Pána.

Nezalekl jsi se ani bohoborců. ❖ Proto i nás svými modlitbami všechny upevni.

Tvé utrpení je chloubou pravoslavné církve v československé zemi, biskupe, mučedníku Gorazde, ❖ ubitý bezbožnými pro Krista, proto i nás svými modlitbami ❖ všechny ve víře upevni.

Tvé rány a jizvy, slavný biskupe mučedníku Gorazde, ❖ zacelují jizvy hříchů všech věřících¹⁰³⁾.

Pros Boha našeho, ❖ aby spasil duše naše.

Veliký náš mučedníku Gorazde, ❖ s láskou k tobě přistupujeme, oslavujeme činy a zbožně uctíváme rány tvé. ❖ Prosíme, modli se za duše naše.

»Sláva... I nyní...«

Bohorodice, smiluj se nad námi hříšnými, ❖ posiluj nás v konání dobra,

Svátku Zesnutí přesv. Bohorodice (**»K tvému nesmrtelnému zesnutí...«**) (viz příloha 3.)

chraň nás, aby náhlá smrt nás neza-
stihla nepřipravené, ❖ a přiveď nás,
Panno, v Království Boží.

Veliké slavosloví, ektenie a propuštění (GS 428 a dále / 359 a dále).

(Po trojsvaté písni – tropar svatému, »Sláva« svatému, »I nyní« svátku Zesnutí)

102) J 11,25 103) srv. Iz 53,4

Na liturgii

Blahoslavenství z kánonu svatého mučedníka Gorazda – píseň 3. a 6.

Blahoslavenství svátku, z kánonu píseň 4. a z kánonu svatého mučedníka Gorazda píseň 3. a 6.

Po malém vchodu (je-li neděle, pak nedělní tropar) tropar chrámu, tropar svatého (»Pravoslavných vůdce...«), (je-li neděle, tedy kondak nedělní), kondak chrámu, »Sláva...« a kondak svatého (»Uprostřed proudů...«), »I nyní...« a »Nezahanbitelná zastánkyně...«

Po malém vchodu tropar (je-li neděle, pak nedělní tropar) svátku Zesnutí (»Rodíc, panenství jsi zachovala...«, pak tropar svatého (»Pravoslavných vůdce...«), (je-li neděle, tedy kondak nedělní), »Sláva...« kondak svatého (»Uprostřed proudů...«), »I nyní...« kondak svátku Zesnutí (»Hrob ani umrtí...«) (*viz příloha 3.*)

***Pokud je neděle**, pak se následující se prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání vybírají nejprve nedělní a pak níže uvedené (světci)*

Prokimen – hlas 7.

- ① Čestná před Hospodinem **I** jest smrt svatých jeho.
- ② Čím odplatím se Hospodinu za všechno, co mi prokázal?

Apoštol: Židům 13,7—16 (začátek 334)

Allelujah – hlas 2.

Kněží tvoji oblekou se ve spravedlnost, svatí tvoji se budou radovat.

Evangelium: Jan 10,9—16 [nebo jitřní evangelium: Lukáš 12,32—40 (začátek 67)]

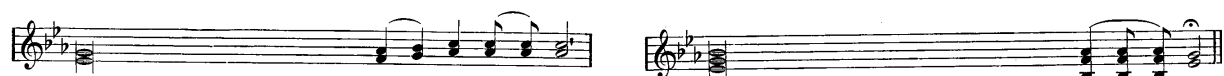
Zpěv ke svatému přijímání:

V památku věčnou vejde spravedlivý, pověsti špatné se nemusí bát.

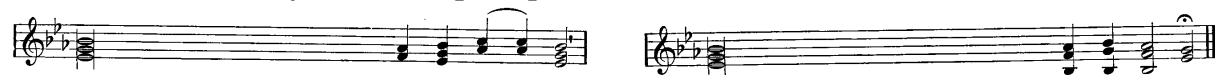
Příloha 1.

Nápěvy osmi „hlasů“ dle Gorazdova sborníku

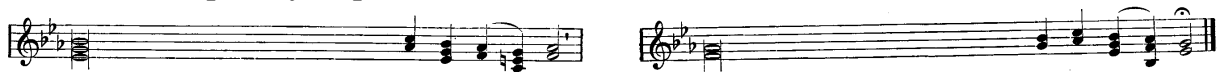
1. hlas — troparový:

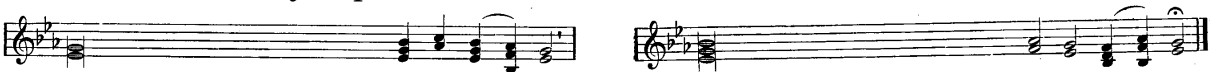
1. hlas — stichirový (užívá se pro zpěv stichir):

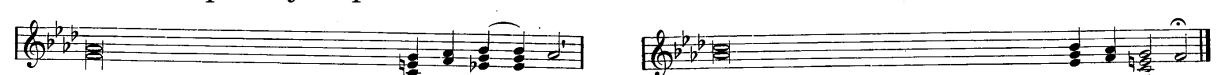
2. hlas — troparový nápěv:

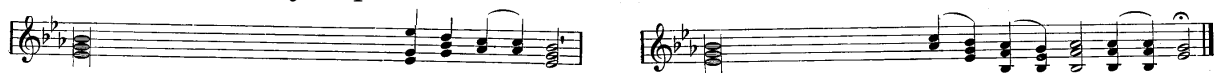
2. hlas — stichirový nápěv:

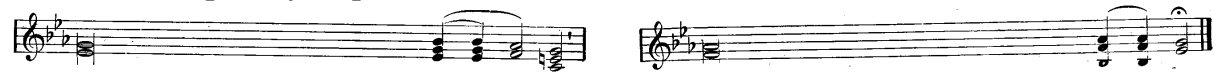
3. hlas — troparový nápěv:

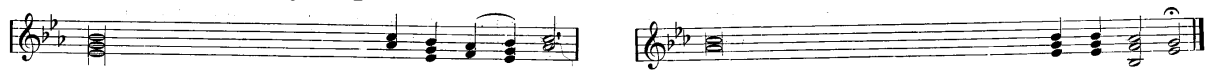
3. hlas — stichirový nápěv:

4. hlas — troparový nápěv:

4. hlas — stichirový nápěv:

5. hlas — troparový nápěv:

Two staves of musical notation in G minor (one flat) and 4/4 time. The first staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The second staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5.

5. hlas — stichirový nápěv:

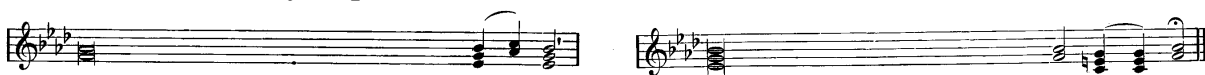
Two staves of musical notation in G minor (one flat) and 4/4 time. The first staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The second staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5.

6. hlas — troparový nápěv:

Four staves of musical notation in G minor (one flat) and 4/4 time. The first two staves contain a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The last two staves contain a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5.

6. hlas — stichirový nápěv:

Two staves of musical notation in G minor (one flat) and 4/4 time. The first staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The second staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5.

7. hlas — troparový nápěv:

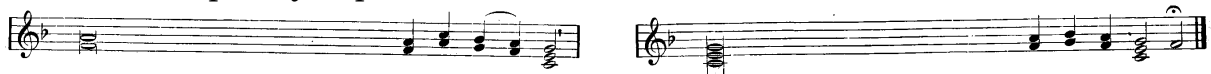
Two staves of musical notation in G minor (one flat) and 4/4 time. The first staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The second staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5.

7. hlas — stichirový nápěv:

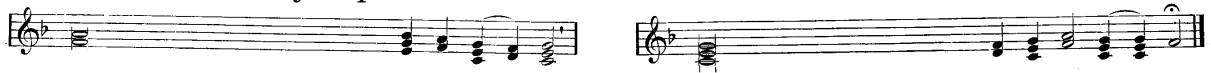
Two staves of musical notation in G minor (one flat) and 4/4 time. The first staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The second staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5.

8. hlas — troparový nápěv:

Two staves of musical notation in G minor (one flat) and 4/4 time. The first staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The second staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5.

8. hlas — stichirový nápěv:

Two staves of musical notation in G minor (one flat) and 4/4 time. The first staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The second staff contains a single melodic line with a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5.

Příloha 2.

Verše ke stichirám (tzv. „stíšky“) po „Hospodine, k tobě volám“:

Na 8:

Z hlubin volám k tobě, Hospodine, Hospodine, vyslyš volání mé.

Na 7:

Kéž bude tvé ucho naslouchat hlasu prosby mé.

Na 6:

Budeš-li nepravosti míti na zřeteli, Hospodine, Hospodine, kdož
obstojí? U tebe však je očistění.

Na 5:

Pro jméno tvé, Hospodine, čekal jsem na tebe; očekává duše má tvé
slovo; doufá duše má v Hospodina.

Na 4:

Od stráže jitřní až do noci, od stráže jitřní nechť doufá Israel
v Hospodina.

Na 3:

Neboť u Hospodina je milost a hojné je u Něho vysvobození; On
vysvobodí Israele ze všech jeho nepravostí.

Na 2:

Chvalte Hospodina, všechny národy, vychvalujte Ho všichni lidé!

Na 1:

Neboť upevnila se Jeho milost nad námi a pravda Hospodinova
zůstává na věky.

Verše stichir na Chvály:

Na 3:

Chvalte Hospodina zvukem polnic, chvalte Ho harfou a loutnou.

Na 2:

Chvalte Ho bubnem i rejem, chvalte Ho strunami i flétnou.

Na 1:

Chvalte Ho zvučnými cimbály, chvalte Ho cimbály dunivými, vše, co dýchá, ať chválí Hospodina.

Příloha 3.

Hymny ze svátku »Zesnutí přesvaté Bohorodice«

Hymny ze svátku Zesnutí přesvaté Bohorodice, které je potřeba zařadit do služby sv. Gorazdu, sloužené dle starého kalendářního stylu (vzhledem k tomu, že dle starého pravoslavného kalendáře je v den památky umučení sv. Gorazda ještě posvátkové období tohoto velkého bohorodičného svátku). V postupu »služby« je vyznačeno, kam se mají patřičné hymny tohoto svátku zasadit.

Stichiry po »**Hospodine, k tobě volám**« – hlas 1. (stichirový):

❶ Ó, obdivuhodný zázrak! ❖ Pramen Života kladen jest do hrobu, a hrob stává se žebřem do nebe.

Plesej, Getsemanská zahrado, ❖ svatý příbytku Bohorodice.

My pak spolu s archandělem Gabrielem zpívati budeme: ❖ Milostiplná, raduj se, neboť Pán jest s tebou,

jenž skrze tebe ❖ uděluje nám milost velikou.

❷ Podivuhodná jsou tajemství tvá, Bohorodice, ❖ vždyť jsi se, Vládkyně, stala trůnem Nejvyššího.

Dnes odebrala ses ze země na nebe, ❖ sláva tvá je božsky krásná a září zázraky hodnými Boha.

Panny, povznesete se s Matkou Krále na výšiny! ❖ Milostiplná, raduj se, s tebou Pán, jenž skrze tebe uděluje světu milost velikou.

Přílohy

⊕ Tvé zesnutí oslavují vládcové i trůnové, vůdcové i panstva, mocnosti i cherubíni a strašní serafíni, ❖ radují se pozemšťané, krásí se tvou Božskou slávou.

Klaní se ti králové s archanděly i anděly, prozpěvující: ❖ Milostiplná, raduj se, s tebou Pán, jenž skrze tebe uděluje světu milost velikou.

Dogmatik svátku (*hlas týž*):

Na rozkaz Boží byli bohonosní apoštolé uchvázeni oblaky vysoko do výše ❖ a odevšad se tak dostavili k přecistému a životodárnému tělu tvému, aby je s láskou políbili.

Nejvyšší nebeské mocnosti přišly se svým Vládcem, ❖ aby jaty údivem a bázni doprovodily Bohu příjemné a přecisté tělo tvé;

vznešeně je předcházely a neviditelně volaly vůdcům řádů na výsostech: ❖ Hle, přichází všech Královna, Božské dítě!

Otevřte brány a povznete ji nad celý svět jako Matku věčného světla. ❖ Neboť skrze ni stala se spása všeho lidstva.

Ani pohlédnout na ni nemůžeme ani vzdát ji důstojnou poctu; ❖ neboť její vznešenost přesahuje všelijký rozum.

Proto nejčistší Bohorodice, ❖ přebývající ustavičně s Králem, nositelem života, pros ho, aby zachoval a zachránil ze všech útoků protivníkových tvůj nový lid; ❖ vždyť získal tvé zastání, které radostně a světlonosně velebí na věky.

Bohorodičen svátku (po »I nyní...« na litiji) – *hlas 2. (stichirový)*:

Zpívejte lidé Matce Boha našeho, zpívejte!, ❖ neboť dnes odevzdává svou nejjasnější duši do nejčistších rukou toho,

který od ní bez účasti muže přijal tělo. ❖ Jeho také bez ustání prosí, aby daroval světu mír a milost velikou.

Bohorodičen svátku (po »I nyní...« v závěru stichir na stichovně; posváteční) —
hlas 8. (stichirový):

Aby nás Ježíš, tvůj Syn a náš Bůh, Bohorodice, ❖ přesvědčil o svých dvou přirozenostech,

umírá jako člověk, ❖ a jako Bůh povstává.

I tobě, Matko Boží, dal podle zákona přirozenosti zemřít, ❖ aby se pohled na tvé spasení nezdál nevěřícím jako klam.

Vždyť ty, nevěsto nebeská, ❖ přešla jsi do nebeské země;

když jsi byla vzata z komnaty tvého pozemského přebývání, ❖ vzduch byl posvěcen tvým vzestupem, jako byla země posvěcena tvým narozením.

Apoštolé tě odesílají a andělé tě přijímají. ❖ Proto jakmile pohřbili přecisté tělo tvé a zapěli píseň nad hrobem,

Přílohy

užasle zřeli a s bázní pravili: Toto je vykoupení pravicí Nejvyššího, ❖ On je s tebou a nic s tebou neotřese!

Tedy, mnohoopěvovaná Matko, nepřehlížej nás a neopouštěj, ❖ neboť my jsme lidem tvým a ovce pastvy tvé,

a jméno tvé vzýváme, ❖ prosíce tě o spásu a milost velikou.

Tropar svátku – hlas 1. (troparový):

Rodíc, panenství jsi zachovala, ❖ při zesnutí svět jsi neopustila, Bohorodice.

Přešla jsi k životu, jsouc Matkou Života, ❖ a přímluvami svými vysvobozuješ ze smrti duše naše.

Po »Sláva... I nyní...« prvního sedalnu (na jitřní) – hlas 7. (troparový):

Nejctihodnější sbor velemoudrých apoštolů ❖ podivuhodně se shromáždil, aby slavně pohřbil nejčistší tělo tvé, ❖ Bohorodice nejsvětější.

S nimi i množství andělů pělo a důstojně chválilo tvůj odchod, ❖ který i my s vírou oslavujeme.

Po »Sláva... I nyní...« druhého sedalnu – hlas 4. (troparový):

V rození tvém bylo početí bez účasti muže, ❖ v zesnutí tvém byla smrt bez zániku a tlení.

Zázrak se násobí dalším zázrakem, Bohorodice, ❖ vždyť jak se jen mohla ta, která muže nepoznala, stát čistou živitelkou dítěte?

A jak je možné, že Matka Boží ❖ vydává po smrti vůni myra?

Proto s andělem voláme k tobě: ❖ Milostiplná, raduj se!

Po »Sláva... I nyní...« po polyjeleji – hlas 4. (troparový):

Zapěj, Davide, co je to za svátek, ❖ který jsi opěvoval kdysi v knize žalmové!

Jako svoji dceru, Boží dítě a Pannu přemístil ji do nebeských příbytků Kristus, ❖ který se z ní bez účasti muže narodil.

Z toho se radují všechny matky i dcery, a nevěsty Kristovy, zpívající ❖ raduj se, ty, která jsi přešla do Království na výsostech.

Po 3. písni kánonu, kondak – hlas 2. (troparový):

Hrob ani umrtí nezajaly Bohorodici, ❖ neumdlévající na modlitbě a nepohnutelnou nadějí záštity,

neboť Ten, jenž se usídlil v jejím vždy panenském lůně, ❖ ji jako Matku Života přivedl k životu.

Přílohy

Po kondaku, ikos:

Ohrad moje myšlení, Kriste můj, ❖ neboť se osměluji opěvovat hradbu světa, čistou Matku tvou.

Upevni mne jako hlásného volajícího s věže, ❖ v bouři těžkých myšlenek se mne zastaň.

Vždyť splňuješ prosby těch, ❖ kdo tě vzývají a s vírou prosí.

Ty sám mi daruj jazyk přinášející ti oběť chvály, ❖ očisti mou mysl od veškeré hanebnosti.

Každý zářivý dar totiž sestupuje od tebe, Dárce světla, ❖ jenž ses ve vždy panenském lůně usídlil.

Světelný po deváté písni kánonu – *hlas 1. troparový*):

Shromáždili se apoštolé ze všech končin zde, v Getsemanské zahradě, ❖ aby pohřbili tělo mé,

a ty, Syne a Bože můj, ❖ přijmiž ducha mého.

Tři stichiry na »Chvály« svátku »Zesnutí« – *hlas 4. (stichirový)*:

❶ Při slavném zesnutí tvém se radovala nebesa, ❖ jásaly i voje andělské.

Celá země se veselí a zpívá oslavnou píseň odchodu tvému, ❖ Matko Vládce nad veškerenstvem,

přesvatá Panno, jež jsi manželství nepoznala ❖ a přitom jsi vysvobodila lidský rod z kletby prarodičovské.

❷ Ze všech končin se na Boží pokyn seběhli nejlepší z apoštolů, ❖ aby pohřbili tebe.

Když tě pak viděli, jak jsi byla odnášena ze země do výše, ❖ slyšeli hlas Gabrielův radostně k tobě volající:

Raduj se ty nositelko plného Božství, ❖ raduj se ty, která jediná jsi svým rozením spojila pozemské s výsostmi.

❸ Rodičko života, přešla jsi skrze ctihodné zesnutí své ❖ k životu nesmrtelnému; andělé tě nesli ve vítězoslávě ❖ s doprovodem vládců a mocností, apoštolů i proroků a všeho stvoření.

Panno, Matko, Boží nevěsto, neposkvřenou duši tvoji ❖ přijal Syn tvůj do nehynoucích rukou svých.

Přílohy

Na »Chvály« po »I nyní...« – *hlas 4. (stichirový):*

K tvému nesmrtelnému zesnutí, Bohorodice, Matko Života, ❖ oblaka do vzduchu uchvátila apoštoly roztroušené po světě,
aby jako jeden muž stanuli před přesvatým tělem tvým ❖ a důstojně je pochovali;
hlas Gabrielům ti při tom zapěl: ❖ Milostiplná Panno, raduj se, Matko panenská,
Pán s tebou.
S nimi pros Syna tvého a Boha našeho, ❖ aby spaseny byly duše naše.

Příloha 4.

Tropar svatého biskupa Gorazda, nového mučedníka

(4. září dle občanského kalendáře — tj. 22. srpna starého církevního kalendáře)

Hlas. 4 (troparový)

Pravoslavných vůdce a moravské církve obnoviteli, ❖ v Bohu moudrý přední
z pastýřů, otče Gorazde,
jenž jsi s radostí trpěl za Pravdu, ❖ pros milostivého Boha, aby spasil duše naše.

Kondak

Hlas 2. (troparový)

Uprostřed proudů nejistoty duchovní ❖ setrval jsi v pravdě jako démant tvrdý
a svému rodnému národu ❖ zvěstoval jsi cestu spásy, Pravoslaví.
Po bohumilém životě učitele Evangelia, velekněze a pastýře ❖ přijal jsi trpělivě
a hrdinně korunu mučednickou od Spasitele Krista.
Mučedníku, světiteli, otče Gorazde, ❖ pros za nás v Království Božím.

Srbských svatých mučedníků, kteří trpěli od dob knížete Lazara až dodnes

(28. června dle občanského kalendáře — tj. 15. června starého církevního kalendáře)

Tropar — *hlas. 8.:*

Pro věrnost Bohu a Boží spravedlnosti jste tolik tělesně trpěli, ❖ že se zem
rozlítostnila, duše jste však spasili.
Nebe se proto raduje a nebem zní zpěv vašich předků, ❖ vítajících vás ve bráně ráje
písní:
„Vaše jména jsou zapsána v knize věčnosti, ❖ vejďte do ráje, děti nesmrtelnosti.“

Přílohy

My, rod váš na zemi, zvučně k vám voláme: ❖ „Noví mučedníci, modlete se za nás!“

Kondak — hlas. 8.:

Ať chválí Boha pole, lučiny i zelené hory, ❖ stinná údolí, rozbouřené řeky i jeskyně tmavé,

jež byly nevinnou krví pokropeny, ❖ svatou krví množství srbských mučedníků; pilných hospodářů i chrabrých vojáků, ❖ mladíků i dětí i panen nevinných.

Ať chválí Boha i všechna nemá tvář; ❖ Pána, který vládne nad veškerým světem.

Svatému Gorazdu církevně-slovansky:

Тропарь, глас 4.

Возбранный во ево до православных и Моравской церкви учитель, богомудрый пастырей первоначальниче, святыи отче нашъ Горазде, чѣмже за истинѣ пострадавъ радѣся, моли Христа Бога спастися душамъ нашимъ.

Кондакъ, глас 2.

Отразивши еретичествующих полки, стоюла еси въ правде, яко крепкий адамантъ, твоемъ же родномъ народѣ указала еси путь спасения – Православие.

Благочестно поживши, учителю Евангелия, архипастырю и пастырю, прилажа еси мученический венецъ отъ Христа Спасителя.

Мучениче, святителю, отче нашъ Горазде, моли о всехъ насъ въ Царствии Божиемъ.

(Převzato z knihy Святыи Чешскихъ земель и Словакии выдане в Москвѣ, 2003)

Související a návazná literatura

A.) Bible:

Biblií svatá (podle vyd. kralického z r. 1613), Praha 1917 (2)
Bible (ekumenický překlad), ERC ČSR, Stuttgart 1984 (17)
Nový Zákon Pána našeho Ježíše Krista ve dvou svazcích (Petrohrad 1892 a 1897)

B.) Díla z pera resp. iniciativy sv. vladyky Gorazda, nového mučedníka (jen tituly vzpomínané ve »službě«):

Lidový sborník modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve« (I. vyd.), Praha 1933 (6)
Lidový sborník modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve« (II. vyd.), Praha 1951 (10)
Ševčík, A. V., Židek, J., Kauer, F. P., Biblické dějiny (II. vyd.), Praha 1951 (11)
Pravoslavný katechismus, Praha – Hlinsko 1940 (8)
Rukověť posvátných obřadů (Třebník), Praha 1931 (4)
Malý, P., Život sv. Cyrila a Metoděje, Hlinsko 1936 (7)
Pamětní spis o právním postavení církve pravoslavné v RČS, Praha 1932 (5)

C.) Ostatní:

Gruzín, V., Slovanský svatý Václav, Praha 1929 (3)
Parfenij, Bogoslužebnaja posledovanija..., Sofia, 1955 (13) Parfenij, Služba na sveti sedmočislen-
nici, Sofia, 1958 (15)
Velikij sbornik I, Ladomirová, fotoreprint, Praha 1950 (9)
Velikij sbornik II, Ladomirová, fotoreprint, Praha 1952 (12)
Irmologion, —, 1847 (1)
Novotný, A., Biblický slovník, Praha 1956 (14)
Stejskal, K., Klášter Na slovanech, Praha 1974 (16)
(Aleš, P.) Biskup Gorazd – z díla, Praha 1988 (19)
Srbljak, Beograd, 1986 (18)
„Святые Чешских земель и Словакии“, Издательство свв. Кирилла и Мефодия „Ковчег“,
Москва, 2003. (S požehnáním Jeho Blaženosti Nikolaje, metropolity Českých zemí a Slovenska)

Vysvětlivky některých zkratk:

Gor. sbor. = »Lidový sborník modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve« běžně nazývaný podle osoby svého editora jako »Gorazdův sborník«. Stránkování zde uvádíme dvojí: první číslo označuje stránku v prvním vydání této knihy, druhé číslo (za lomítkem) uvádí stránku v druhém vydání. Modlitby jsou zde v českém znění a bohoslužebné zpěvy opatřeny jednoduchou notací.

GS = »Gorazdův sborník« (viz výše)

Vel. sb. = Velký sborník (Великий Сборник). Modlitby jsou zde v písmu cyrilském, církevně slovan-
sky a bez not.

Vydání 3. (8/2006) (v. 3,2)